

PARK-ARBORETUM I POKAZOWA ZAGRODA ZWIERZĄT OŚRODKA KULTURY LEŚNEJ W GOŁUCHOWIE W 2018 ROKU

Stanisław Czołnik

Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie

PARK-ARBORETUM

Zadanie prowadzenia i rewaloryzacji historycznego, zabytkowego parku-arboretum Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie od wielu lat jest powierzone Lasom Państwowym.

W 2018 roku podjęto zadania z zakresu:

1. Utrzymania układu architektoniczno-przestrzennego.
2. Zakładania i uzupełniania kolekcji dendrologicznych.
3. Wykaszania polan i miejsc wokół nasadzeń.
4. Prac pielęgnacyjnych w parku-arboretum.
5. Ochrony zasobów dendrologicznych.
6. Usuwania drzew martwych (wywrotów, złomów, drzew „trudnych”).
7. Utrzymania i renowacji ścieżek, alejek i dróg parkowych.
8. Zabiegów na pojedynczych drzewach (pielęgnacja koron, usuwanie martwych gałęzi zagrażających zwiedzającym).
9. Utrzymania ogrodu ziołowo-kwiatowego.
10. Prac gospodarczo-porządkowo-pielęgnacyjnych.
11. Zakupu sadzonek.
12. Realizacji dokumentacji i projektów.

Zadania dotyczące zachowania układu architektoniczno-przestrzennego wiązały się z utrzymaniem prawidłowej struktury drzewostanu oraz pracami adaptacyjnymi. Sukcesywnie usuwane były na terenie całego parku naloty zbędnych samosiewów (czeremcha amerykańska, bez czarny, klon pospolity). Prace przeprowadzone zostały na powierzchni 714 arów (utrzymanie linii oddziałowych) oraz 2,16 ha (usuwanie zbędnych nalotów).

W ramach zakładania i uzupełniania kolekcji dendrologicznych w parku (z włączeniem ogrodu zielowo-kwiatowego) wsadzono 2261 sztuk roślin.

Prace związane z wykaszaniem, mającym na celu właściwe utrzymanie polan, osi widokowych, nasadzeń drzew i krzewów, zostały wykonane głównie od maja do września. Powierzchnia ogólna, na której dokonano wykaszania traw, ich zgrabienia oraz wywozu wyniosła 141,72 ha. Niektóre powierzchnie koszone kilkakrotnie. Usunięcie traw z powierzchni otwartych odbywało się po ich przekwitnięciu, co jest warunkiem zachowania walorów przyrodniczych polan parkowych.

Prace pielęgnacyjne na terenie parku obejmowały przycinanie i formowanie starszych krzewów i żywopłotów, podlewanie nasadzeń, nawożenie niektórych drzew i krzewów, zabiegi w winnicach oraz pielienie. Zostały wykonane cięcia pielęgnacyjne m.in. róż, wrzosów, kolekcji pięciorników i innych. Zabiegami pielęgnacyjnymi objęto 7446 szt. roślin, 369,90 ara powierzchni parku, 7684 m² żywopłotów. Zakres tych prac był w znacznym stopniu warunkowany czynnikami pogodowymi, m.in. długotrwałą suszą. W ramach tego zadania wykonano też prace porządkowe.

Ochrona zasobów dendrologicznych parku-arboretum związana była również z gradzeniem nasadzeń (25 mb). Zabiegom ochronnym poddano rośliny na powierzchni 1232 m², w liczbie 2165 szt.

Koniecznością było usuwanie martwych drzew, wywrotów oraz cięcia o charakterze pielęgnacyjnym. Trzeba zaznaczyć, że prace przygotowawcze i uprzątające miały w tym znaczny udział. Wszystkie cięcia uzgadniane były z konserwatorem zabytków oraz Urzędem Gminy w Gołuchowie. Dotyczyły całego zespołu zamkowo-parkowego. W wyniku tych prac uzyskano 373,76 m³ drewna.

Bardzo ważnym elementem zachowania ładu przestrzennego w parku oraz komfortu zwiedzania są prace związane z utrzymaniem w sprawności ścieżek i dróg parkowych. Wykonano je na powierzchni 24 000 m².

Niezbędne do przeprowadzenia były prace z zakresu tzw. „chirurgii drzew”. Zabiegom poddano głównie egzemplarze nad szlakami spacerowymi. W większości to dęby, które osiągnęły parametry pomników przyrody. Wykonano na nich zabiegi polegające na usunięciu posuszu z koron drzew oraz redukcji koron. Powstałe na skutek tych prac odpady zostały rozdrobnione. Ważnym argumentem przy wyborze drzew było bezpieczeństwo zwiedzających. Z tego powodu zdecydowaną większość egzemplarzy poddanych leczeniu stanowiły drzewa rosnące przy ważnych ścieżkach i alejkach. Zabiegom poddano 191 drzew.

Utrzymanie ogrodu zielowo-kwiatowego wiązało się z uzupełnieniem poszczególnych kwater, pielieniem, zabiegami polegającymi na formowaniu roślin, nawożeniem oraz nawadnianiem itp. Prace gospodarczo-porządkowo-pielęgnacyjne na

terenie założenia zamkowo-parkowego w Gołuchowie związane były z grabieniem i wywozem liści ze ścieżek i niektórych fragmentów polan oraz usuwaniem pnączy z drzewek i krzewów. Rozdrobnieniu poddano 860 mp gałęzi.

Na potrzeby parku-arboretum zakupiono 2622 szt. roślin.

Ośrodek Kultury Leśnej uzyskał w 2018 roku dotację na utrzymanie, prowadzenie i rewitalizację parku-arboretum z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu. Wojewódzki Fundusz od lat znacząco wspiera finansowo Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie, co pozwala na utrzymanie parku-arboretum na wysokim poziomie, zachowanie jego architektury i walorów przyrodniczych.

W związku z rozstrzygnięciem sprawy sądowej, wytoczonej przez żyjących obecnie spadkobierców Izabeli Działyńskiej z Czartoryskich, o zwrot nieruchomości obejmującej park-arboretum wraz ze znajdującymi się tu budynkami, nastąpiły zmiany w dotychczasowym stanie posiadania gruntów i budynków. W wyniku prawnych rozstrzygnięć spadkobiercy otrzymali zadośćuczynienie finansowe, zaś prawo własności nieruchomości położonej w Gołuchowie (28 działek ewidencyjnych o łącznej powierzchni 144,95 ha) przeszło w ręce Muzeum Narodowego w Poznaniu. Pozostałe 52,92 ha nadal jest w użytkowaniu Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie w oparciu o dotychczasowe formy własności. We wrześniu 2018 roku OKL podpisał z Muzeum Narodowym w Poznaniu umowę użyczenia na 30 lat.

Park w najbliższej przyszłości czekają bardzo intensywne prace, rozłożone na kilka-kilkanaście lat, związane z koniecznością odnowienia drzewostanów. Na obszarach, gdzie dominujące są drzewostany sosnowe, nasila się zjawisko wydzielania posuszu. Wpływ na to ma wiek drzewostanów, przekraczający znacznie 100 lat, oraz trwająca od kilku lat w okresie wegetacyjnym susza i wszelkie tego konsekwencje.

POKAZOWA ZAGRODA ZWIERZĄT

W Pokazowej Zagrodzie Zwierząt hodowane są obecnie żubry, daniela, dziki i koniki polskie. Liczebność stada żubrów na 31 grudnia 2018 roku wynosiła 7 osobników. 2 żubry zostały przekazane do Hiszpanii, a 1 do Nadleśnictwa Koźbiór. Utrzymanie zwierząt było prawidłowe, a ich stan zdrowotny i kondycyjny był monitorowany przez cały rok. Stado danieli na koniec roku składało się z 32 osobników, a dzików – z 6. Ponadto w zagrodzie były 4 koniki polskie (3 klacze i ogier).

Zadania związane z utrzymaniem zagrody obejmowały poniżej wymienione grupy:

1. Bezpośrednia obsługa PZZ.
2. Opieka weterynaryjna (okresowe przeglądy, instruktaże, leczenie zwierząt, zakup leków, zabiegi sanitarne i weterynaryjne).
3. Zakup karmy dla zwierząt.

4. Inne (naprawa i konserwacja infrastruktury i urządzeń, izolacje zwierząt, wywóz śmieci itp.).

Opiekę weterynaryjną nad zwierzętami w Pokazowej Zagrodzie Zwierząt w roku 2018 sprawował lekarz weterynarii Kryspin Kuberka z Poradni Weterynaryjnej „Pod Kogutem” w Pleszewie, w porozumieniu z Powiatowym Lekarzem Weterynarii.

W okresie styczeń–grudzień 2018 roku Pokazową Zagrodę Zwierząt odwiedziło 118 605 osób.

Ośrodek Kultury Leśnej ma zamiar w przyszłości powiększyć powierzchnię zagrody. Pozwoliłoby to na zwiększenie jej pojemności i zdecydowanie aktywniejszy udział w programie ochrony gatunkowej żubra.

PARK-ARBORETUM I POKAZOWA ZAGRODA ZWIERZĄT OŚRODKA KULTURY LEŚNEJ W GOŁUCHOWIE W 2018 ROKU

S t r e s z c z e n i e

Utrzymanie i rewaloryzacja historycznego, zabytkowego parku-arboretum oraz prowadzenie Pokazowej Zagrody Zwierząt są zadaniami statutowymi Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie. W artykule został omówiony zakres prac pielęgnacyjnych i ochronnych w parku-arboretum, z podziałem na grupy zadaniowe, a także działania prowadzone w Pokazowej Zagrodzie Zwierząt podjęte w 2018 roku.

Słowa kluczowe: Ośrodek Kultury Leśnej, park-arboretum, Pokazowa Zagroda Zwierząt, żubr, kolekcja dendrologiczna

PARK-ARBORETUM AND MODEL ANIMAL PEN OF THE FOREST CULTURE CENTRE IN GOŁUCHÓW IN 2018

S u m m a r y

Maintenance and restoration of historic park arboretum and conducting the Model Animal Pen are statutory tasks of the Forest Culture Center in Gołuchów. The article discussed the scope of activities undertaken in this field in 2018.

Keywords: Forest Culture Centre, park-arboretum, Model Animal Pen, European bison, dendrological collection

WYKAZ GATUNKÓW POSADZONYCH W 2018 ROKU

1. Byliny i liliowce – 1308 szt. – oddz. 11
2. Żywotniki „Smaragd” – 21 szt. – oddz. 4c
3. Świerk pospolity – 21 szt. – aleja świerkowa, 20 szt. + uprawa oddz. 29a

4. Sosna zwyczajna – uprawa oddz. 30c – 480 szt. + oddz. 29a – 120 szt.
5. Dąb szypułkowy – 50 szt. – oddz. 20c
6. Dąb szypułkowy – 100 szt. – oddz. 25c
7. Róże parkowe i pnące – 141 szt.:

Oddz. 1c

- Mrs John Laing – 7 szt.
- Muscosa – 3 szt.
- Reine Victoria – 5 szt.

Oddz. 2a

- Rosarium Uetersen – 2 szt.
- Super Dorithy – 1 szt.
- Florentina – 1 szt.

Oddz. 2j

- Mme Knorr – 10 szt.
- Louise Odier – 5 szt.
- Florentina – 1 szt.

Oddz. 5c

- Perle von Weissenstein – 2 szt.
- Reine Victoria – 3 szt.
- Rose de Resht – 7 szt.
- Ispahan – 7 szt.
- Jacques Cartier – 11 szt.

Oddz. 5d

- Reine Victoria – 6 szt.
- Maiden's Blush – 4 szt. + 2 szt.
- Fruhlingsduft – 3 szt.

Oddz. 6a

- Rene des Violet – 5 szt.
- Mme Isaac Pereira – 5 szt.
- Cristata – 11 szt.

Oddz. 10a

- Louise Odier – 4 szt.

Oddz. 10h

- Mme Isaac Pereira – 4 szt.

Oddz. 13a

- Rerdinand Picard – 15 szt.

Oddz. 11

- Krohn superior – 2 szt.
- Perennial Blue – 2 szt.
- Super Dorothy – 5 szt.
- Martin – 4 szt.
- Paul's Scarlet „Climber” – 1 szt.
- Florentina – 1 szt.
- Rosarium Uetersen – 2 szt.

Ryc. 1. Azalie i różaneczniki w parku-arboretum (fot. S. Czołnik)

Fig. 1. Azaleas and rhododendrons in the park-arboretum (photo by S. Czołnik)

Ryc. 2. Polana parkowa w części południowej parku-arboretum (fot. S. Czołnik)

Fig. 2. The glade in the southern part of the park-arboretum (photo by S. Czołnik)

Ryc. 3. Ogród ziołowo-kwiatowy (fot. S. Czołnik)
Fig. 3. The herbal-flower garden (photo by S. Czołnik)

Ryc. 4. Martwe drzewa w parku-arboretum (fot. S. Czołnik)
Fig. 4. Dead trees in the park-arboretum (photo by S. Czołnik)